

## מנחות דף כ"ג

מנחת חוטא שנתנו  
עליה שמן

מביאה הגמרא, שנחלקו אמוראים במקרה שהכהן נתן שמן על קומץ של מנחת חוטא. רבי יוחנן אומר פסול, שהרי יש לאו שלא לתת שמן במנחת חוטא. וריש לקיש אומר, כשר, שכן לכתחילה יש לשכשך את הקומץ בשירי אחד מלוגי השמן<sup>292</sup>. שואלת הגמרא, והרי במנחת חוטא נאמר: "לֹא יִשִּׁים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבִנָּה"? עונה הגמרא, מה שהכתוב אוסר זה לתת שמן או לבונה לפני שקמצו, אבל לאחר הקמיצה, אם שמנה קצת כשר.

הקשה רבי יוחנן לריש לקיש ממה ששנינו בברייתא, מנחה חריבה שנתערבה במנחה בלול, כשרה להקרבה שכן עולין אין מבטלין זה את זה, דברי חכמים. רבי יהודה אומר, לא יקריב. ולכאורה מדובר כשמנחת חוטא התערבה בקומץ דמנחת נדבה, והדין שלא תוקרב<sup>293</sup>? עונה הגמרא, שהתערבה מנחת פרים ואילים שיש בה שמן בשיעור שני לוגין לעשרון, במנחת כבשים שיש בה שמן בשיעור שלשה לוגין בעישרון. ונחשב כחריבה שנתערבה בבלולה, ולכן בזה אומרים שלא יקרב, כדי שלא תעשה הבלילה העבה לרכה. אבל יתכן שקומץ של מנחת חוטא שהתערבה בקומץ של מנחת נדבה, כן תוקרב.

שני סוגי מנחות שנתערבו זה בזה שואלת הגמרא, והרי את הדין הזה מצינו במפורש בברייתא, ששנינו, מנחת פרים ואילים שנתערבה במנחת כבשים, וכן חרב שנתערב בבלול, יקרב. רבי יהודה אומר, לא יקרב שכן 'אינו מינו' רבה עליו ומבטלו. הרי שיש דין נוסף של חרב שנתערב בבלול שאינו מדבר במנחת פרים שנתערבה בשל כבשים. ולכאורה הכוונה למנחת טומא שנתערבה שאינה קריבה? מבארת הגמרא, כוונת הברייתא לדין אחד. וכך פירוש הברייתא, מנחת פרים שנתערבה בשל כבשים דהיינו חרב שנתערב בבלול, לחכמים תוקרב שכן שניהם עולים ואין הבליעה מבטלת זה את זה, ולרבי יהודה

292 פירוש לוג של מנחות שניתותר וא"ת הא תנן בפירקין (דף כז.). השמן מיעוטו מעכב את רובו וי"ל שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ואי אפשר שלא ישאר בלוג מן השמן. תוס'.

293 ואפילו חמים לא אמרו ש'יקרב' רק משום שעולין אין מבטלין זה את זה, ומקבל את דין של מנחת נדבה. אבל אם נפל שמן בקומץ של חוטא, אפילו הם יודו לרבי יהודה שלא יקרב. רש"י.

## לא תוקרב.

מיצה את השמן על העצים האם חוצץ  
הסתפק רבא, במקרה שמיצה מהקומץ את השמן על גבי עצי המערכה והניח הקומץ עליהם, האם הקומץ כשר להקרבה שכן גם השמן שבקומץ וגם השמן שעל העצים הם עולים ואין מבטלין זה את זה, או שלא נחשב כעולין ופסול? אמר רבינא לרב אשי, לכאורה זה השמועה שנאמרה מרבי יוחנן וריש לקיש, שנחלקו במקרה שהעלו בחוץ אבר שאין בו כזית בשר והעצם משלימו לכזית. רבי יוחנן אמר חייב שהמחובר לבשר שנחשב ל'עולין' גם העצם דינה כעולין. וריש לקיש אמר פטור, חיבורי עולין אינם נחשבים כעולין. וגם בספק של רבא יחלקו אם הקומץ כשר להקרבה או לא.

האם עצם נחשבת 'עולין'  
דוחה הגמרא, שהספק של רבא הוא בין לרבי יוחנן ובין לריש לקיש. שגם רבי יוחנן שמחשיב את העצם כעולין, יתכן שזה רק בעצם שהיא נחשבת לאותו מין של הבשר. אבל כאן שהשמן אינו מאותו המין של הסולת של הקומץ, לא תהיה כשרה להקרבה. וכן לריש לקיש יש להסתפק, יתכן שרק שם סובר שהעצם אינה חלק מהבשר כיון שיכולה להפרק ממנו ואם נפקעה מעל המזבח אין דין להחזירה. אבל בשמן כיון שאינו יכול להפרק מהקומץ יתכן שיוקרב של המזבח ושניהם יש דין עולין<sup>294</sup>? והגמרא נשארה על כך בתיקו.

### משנה

שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם עדיין לא נתערבו ויכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות, ואם לאו פסולות<sup>295</sup>.

קומץ שהתערב במנחה  
קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה, כיון שאינו יכול לקמוץ באופן ודאי מכל מנחה, לא יקטיר. ואם הקטיר את כל המעורבת, המנחה שנקמצה עולה לבעלים, וזו שלא נקמצה לא עולה לבעלים, שכן אין מנחת נדבה נותרת

<sup>294</sup> לשון אחר: קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו? מי בעיא להקטיר עצים עם קומץ או לא? חבורי עולין – שמן שמחבר לקומץ – כעולין דמו, ואם אינו מקטירו הוי כקומץ חסר? או לא כעולין, ולא איכפת לך?

<sup>295</sup> ששנינו בתורת כהנים נאמר: 'מסלתה' ולא מסלת חבירתה. רש"י.

בלא קמיצה. מנחה שנקמצה והקומץ חזר והתערב בשירי המנחה או בשירי מנחה אחת, לא יקטיר את כולה ששירים אסורים בהקטרה<sup>296</sup>. ואם הקטיר, עולה לבעלים.

גמרא

תערובת של בשר נבילה אמר רב חסדא, שתי חתיכות בשר שחוטה בשחוטה אם נחשב ל'מין במינו' שנתערבה בהם חתיכה אחת של בשר נבילה, הבשר לא נטמא, כיון שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה ונחשב לתערובת של 'מין בשאינו מינו'. ואם התערבה חתיכה אחת של בשר שחוטה בשתי חתיכות של בשר נבילה, בשר השחוטה לא בטל לנבילה ולא נטמא ודאי אלא תלוי בספק<sup>297</sup>. כיון שבשר הנבילה לאחר שיסריח תתבטל טומאתו<sup>298</sup> ויהיה טהור כבשר השחוטה, התערובת נחשבת ל'מין בשאינו מינו'. ורבי חנינא אמר, כל שהמועט יכול להיות כמבטל שהוא הרוב, המיעוט אינו בטל ולכן הנבילה לא בטילה בשחוטה. וכל שהמיעוט לא יכול להיות כמבטל שהוא הרוב, המיעוט בטל ולכן חתיכת בשר שחוטה בטילה בשתי חתיכות נבילה.

כמי נחלקו רבי חנינא ורב חסדא ומבררת הגמרא כמי נחלקו. אם כחכמים, הרי לשיטתם רק קדשים העולים למזבח אין בטלים זה את זה. אבל 'מין במינו' בטל, בין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבילה? ואם כרבי יהודה, והרי<sup>299</sup> לרבי יהודה מכריעים בתערובות לפי מראה התערובת, שאם נראים זהים נחשב לתערובת של 'מין במינו' ואין בטלים זה בזה? אלא אומרת הגמרא, שנחלקו לפי מה ששנה רבי חייא, נבילה ושחוטה בטילות זו בזו. ונחלקו רבי חנינא ורב חסדא בכוונת דבריו. רב חסדא סובר שרבי חייא דיבר על נבילה שנתערבה בשחוטה, ורבי חנינא מפרש על שחוטה שנתערבה בנבילה. שואלת הגמרא, וכמי רבי חייא סובר? אם כחכמים הרי לשיטתם 'מין במינו בטל'? ואם כרבי יהודה, כל מין במינו לא בטל? עונה הגמרא, שסובר כרבי יהודה, ועל

296 שנאמר: 'לא תקטירו ממנו אשה לה', כל שממנו לאשים הרי הוא בכל תקטירו. רש"י.

297 ואם נגעה אחת מהן בתרומה – אינה נשרפת עליה, אלא תולין: דשמא זו היא השחוטה. רש"י.

298 שנא': 'לגר אשר בשערך תתננה' וא' בבכורות (כג): הראויה לגר קרויה נבילה. רש"י.

299 עמוד ב'.

אף שלשיטתו 'מין במינו לא בטל', זה רק כשהבטל יכול להיות כמבטל, אבל אם אינו יכול להיות כמותו, כן בטל. ובוה נחלקו: שלרב חסדא בודקים במבטל, ולרבי חנינא בודקים בבטל<sup>300</sup>.

מקשה הגמרא ממה ששנינו במשנה, שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות, ואם לאו פסולות. ומשמע שלאחר קמיצה של מנחה אחת, לא התבטלו השיריים שנשארו יחד עם המנחה השנייה. וכמי נשנתה המשנה? אם לפי חכמים, הרי לשיטתם רק 'עולין' לא מבטלים זה את זה, אבל מין במינו בטל, וכיון ששירים אינם 'עולין', מדוע לא בטלו? אלא משמע כרבי יהודה שמין במינו לא בטל. ומובן שהשיריים לא יהיו בטלים לפי הסובר שהולכים אחר הבטל, כיון שהמבטל לאחר שייקמצו ממנו גם יהיה שיריים כמו הבטל. אבל לסובר שהולכים אחר המבטל, הרי השיריים שהם הבטל לא יהיו כמו המבטל שכן לא יחזרו לטיבלין? ואם כן קשה מכאן שמשנתנו אינה כרבי חייא לפי הסברו של רב חסדא<sup>301</sup>? עונה הגמרא, משנתנו כפי שאמר רבי זירא, נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים<sup>302</sup>, מה הקטרה האמורה בקומץ, אין הקומץ מבטל את חברו, אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ.

מקשה הגמרא ממה ששנינו במשנה, הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה, לא יקטיר. ואם הקטיר, זו שנקמצה עלתה לבעלים, וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים. ומשמע שהמנחה שלא נקמצה לא מבטלת את הקומץ. וכמי נשנתה המשנה, אם כחכמים, הרי אמרו שרק עולין לא מבטלים זה את זה, אבל מין במינו בטל? אלא ששנינו כרבי יהודה. מובן

300 מק' רש"י: הרי רבי יהודה אמר לעיל 'אין דם חולין מבטל דם קדשים', ומילא רבי חנינא יבאר: אפשר לקדשים להיות כמבטלין - כחולין, שכשילין לילה אחד יצא מקדושתו. אלא לרב חסדא ליבטל, דהא אי אפשר לחולין להיות כקדשים, והוה להו 'מין בשאינו מינו' לרב חסדא, והוי דלא כרבי חייא? עונה רש"י: שלרב חסדא משמע מתניתין דדם קדשים רבה על של חולין, וה"ק: 'רואין אותו כאילו הוא מים' וכשר של קדשים, הואיל ואין דמים ניכרים. רבי יהודה אומר, אין דם קדשים מבטל דם חולין הואיל ואפשר לו להיות כמוהו.

301 ואמאי דלא מבטל ליה טיבלא לשירים דתיהוי כריבה סלתה - לא מצי למפרך לרבי חנינא, דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן: דאי בתר בטל אזלינן - שיריים מי הוו טיבלא? דאי נמי בתר בטל אזלינן, וטיבלא מבטל לשיריים - לא הוה ריבה סלתה דבטל! כמאן דליתיה דמי, ולא אייתר ליה. רש"י.

302 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' ואמרו: 'כל שממנו לאשים', שהם שירים - הרי הוא בבל תקטירו, הרי שיש הקטרה בשירים. רש"י.

שלסובר שבודקים במבטל, כאן כיון שמבטל יכול להיות כבטל ולקמוץ ממנו אם לא היה מתערב ממילא זה 'מין ומינו', ומין במינו לא בטל. אלא לסובר שבודקים בבטל, הרי הקומץ לא יכול לחזור ולהיות טבל? עונה הגמרא כאן הביאור כדרכי זירא.

עוד מקשה הגמרא ממה ששנינו במשנה, נתערב קומצה בשירים של חברתה, לא יקטיר. ואם הקטיר, עלתה לבעלים. וכאן שהמבטל אינו כבטל ולא מבטלים שירים לקומץ. ושוב אין המשנה כחכמים ולא כרבי יהודה לפי מי שסובר שבודקים בבטל? אמר רבי זירא, נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים. מה הקטרה האמורה בקומץ אין קומץ מבטל את חבירו, אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ.

עוד ראייה הגמרא מביאה ממה ששנינו, עיסת תבלין שנתערב במצה  
פסח שטיבלה בקצת, בשומשמין ובכל מיני תבלין כשרה. שהיא מצה אלא שנקראת מצה מתובלת'. ולכאורה מדובר שהוסיף תבלין יותר ממצה. מובן לפי מי שאומר שהולכים אחר הבטל, כאן הבטל יהיה כמבטל לאחר שיתעפש ותהיה סוג תבלין. אלא לסובר שהולכים אחר המבטל, האם התבלין יהיה מצה? עונה הגמרא, מדובר שלא הרבה בתבלין ורובה מצה ולא בטלה. וכן מדויק ממה ששנינו 'מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת'.